
LITTERATUR

EDDIE TISTELGREN:

Den lilla människans heder

Mina tidigare, mycket sporadiska och flyktiga, läsningar av Maciej Zarembas artiklar har i politiskt avseende gett intryck av en svårbestämbar pragmatism, stundtals antydande en humanistisk vänsteråd, åt Kolkowski-hållet till. *Minken i folkhemmet* är nu emellertid inte pragmatisk så det stör, och om detta är socialism så giv oss socialismen. Kanske läste jag slarvigt förut, eller kanske är denna essäsamling, utgiven på Timbro som den ju är, filtrerad från sådant som kan tänkas störa sådana som jag. Jag bryr mig inte om vilket. Oavsett hur han föredrar att ideologiskt etikettera sig är den politik och livshållning Zaremba står för åtminstone avsevärt att föredra framför principerna bakom något av de svenska partier man de senaste decennierna försökt sälja oss under namnet av borgerliga.

Maciej Zaremba: **Minken i folkhemmet**. Timbro 1992

Här finns en konsekvent och orubblig omsorg om människans värdighet och den lilla människans heder, ett engagemang för den personliga integriteten, det individuella ansvarstagandet, för rättsstaten och ämbetsmannaansvaret. Zaremba avslöjar deformationen av ord som solidaritet, rättvisa och demokrati. Han demaskerar en hjärtlös välfärdsstat och pekar på oroväckande, stundtals kusliga, tendenser i det denna välfärdsstat vidhäftade samhället.

Men, och detta är välgörande, Zaremba fronderar också effektivt mot den sorts liberala systemkritiker som ur sin liberalitet tror sig tvingade att härleda inte bara en dogmatiskt tolkad princip om statlig värdeneutralitet, utan också att upphöja toleransen – och tolerans mot vilka dumheter som helst – till ett självtillräckligt egenvärde, vars primat utesluter liberalen från att ens i sina privata omdömen i moraliska eller estetiska frågor hävda existensen av annat än relativa värden och preferenser. Han ger samtidigt en lektion i hur verkningsfull systemkritik bedrivs, förankrad i konkreta exempel som oavvisligt framhäver socialstatens praktiska och teoretiska dehumanisering. Mest effektivt utförs detta i reportaget om åtalen mot två hemsamarter i Bollnäs, men också i reseskildringar från Jönköping, Sunne och Porjus, och i författarens betraktelser över bl a Uppsalafilosofin, makarna Myrdal och svenska etikettsböcker.

Svensk debatt uppvisar en akut brist på civilisatoriskt patos, på stämmor som förmår artikulera väsentliga synpunkter på annat än inflation, räntenivåer, skattestryck. Att de ekonomiska realiteterna är väsentliga och ofrånkomliga behöver inte påpekas, men de får aldrig – och *kan* i längden inte – stå okompletterade. Av bland annat den anledningen, är detta en av de väsentligaste böckerna i senare års politiska utgivning. Om landets borgerliga partistrateger har någon självbevaringsdrift i kroppen, ser de till att läsa den.